

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 614/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duřu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Alenou Chvojkovou, Záhradnícka 41, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3To/13/2021 z 22. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 28. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 a 2 ods. 2 ústavy a svojich práv podľa čl. 6 a 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3To/13/2021 z 22. marca 2023. Sťažovateľ zároveň navrhuje zrušiť napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a vrátiť mu vec na ďalšie konanie. Sťažovateľ si uplatňuje proti najvyššiemu súdu aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Špecializovaný trestný súd (ďalej aj „špecializovaný súd“) rozsudkom sp. zn. BB-3T/26/2020 z 22. septembra 2021 uznal sťažovateľa za vinného zo zločinu krivej výpovede a krivej prisahy formou účasti podľa § 21 ods. 1 písm. b), § 346 ods. 1, 3 písm. a), b) a ods. 4 Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. h) a § 140 písm. c) Trestného zákona. Najvyšší súd ako odvolací súd napadnutým rozsudkom proti osobe sťažovateľa (ako jedného zo štyroch odsúdených, pozn.) zrušil prvostupňový rozsudok vo výroku o treste a pri uznaní viny podľa nezmenenej skutkovej vety mu podľa § 346 ods. 4, § 36 písm. j), § 38 ods. 2 a 3, § 39 ods. 1, 3 písm. e) a § 49 ods. 1 písm. a)

Trestného zákona uložil trest odňatia slobody v trvaní dvoch rokov a v zmysle § 50 ods. 1 Trestného zákona mu bola určená skúšobná doba podmieneného odkladu trestu na tri roky.

3. Trestné obvinenie sťažovateľa spočívalo v tom, že presne nezisteného dňa v roku 2006 pred 11. aprílom 2006 v Bratislave naviedol ako obhajca vtedy obvineného [REDAKOVANÉ] mladšieho [REDAKOVANÉ], aby táto v trestnom konaní vedenom na vtedajšom Úrade boja proti organizovanej kriminalite Prezídia Policajného zboru pod ČVS: PPZ-35/BOK-BA-1-2005 v procesnom postavení svedka nevy povedala pravdu o okolnostiach týkajúcich sa obvinenia [REDAKOVANÉ] mladšieho v danom trestnom konaní. Následne 13. apríla 2006 [REDAKOVANÉ] v procesnom postavení svedka po zákonom poučení uviedla, že po vražde [REDAKOVANÉ], ku ktorej došlo 21. novembra 2004 v čase o 2.00 h v Bratislave na chodníku medzi ulicami [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], sa jej v danú noc priznal jej druh a otec vtedy obvineného [REDAKOVANÉ] mladšieho [REDAKOVANÉ] starší, že v tú noc zabil človeka on, napriek tomu, že to nebola pravda. Ďalej pri predmetnom výsluchu [REDAKOVANÉ] uviedla, že po tom, čo bol za vraždu [REDAKOVANÉ] vzatý do väzby [REDAKOVANÉ] mladší, uviedol jej opätovne [REDAKOVANÉ] starší, že vo väzbe mal byť namiesto jeho syna on. Rovnako pri svojom výsluchu [REDAKOVANÉ] uviedla, že v predmetnú noc odišla z podniku [REDAKOVANÉ] sama, pretože [REDAKOVANÉ] starší predtým odišiel na dlhšiu dobu niekde von z podniku. Takto získaný dôkaz (výsluch [REDAKOVANÉ], pozn.) v súhrne s ďalšími dôkazmi bol jedným z kľúčových dôkazov, ktoré viedli v konečnom dôsledku k vydaniu rozsudku Okresným súdom Bratislava I sp. zn. 6T/10/2008 z 20. októbra 2009 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1To/131/2010 z 8. decembra 2010, ktorým došlo k oslobodeniu [REDAKOVANÉ] mladšieho spod obžaloby Krajskej prokuratúry v Bratislave sp. zn. 2Kv/215/2004 pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005, pričom obsah už uvedených nepravdivých skutočností reprodukovaných [REDAKOVANÉ] pri výsluchu určil pred jej výsluchom sťažovateľ, a to v úmysle zabezpečiť beztrestnosť [REDAKOVANÉ] mladšieho, čím sťažovateľ ako advokát porušil dôležité povinnosti vyplývajúce mu z jeho zamestnania a uložené mu najmä v znení § 1 ods. 1 a § 18 ods. 1 a 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

4. Po právoplatnom oslobodení [REDAKOVANÉ] mladšieho došlo k povoleniu obnovy konania proti jeho osobe a okrem iných skutkov aj k už označenému skutku, čo bolo odôvodnené najmä výpoveďou kajúcnika [REDAKOVANÉ] – „[REDAKOVANÉ]“, a následne v obnovenom konaní bola vyšetrovateľom vypočutá 17. júla 2018 aj [REDAKOVANÉ], ktorá svoju výpoveď zmenila a vypovedala, že predtým klamala, a to na základe podnetu sťažovateľa. Trestná vec sťažovateľa bola následne spojená na spoločné konanie s obnoveným trestným stíhaním [REDAKOVANÉ] mladšieho týkajúcim sa okrem iných skutkov aj pre vraždu [REDAKOVANÉ] (za ktorú bol napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu právoplatne odsúdený, pozn.).

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti v prvom rade namietal spôsob, akým sa najvyšší súd v napadnutom rozsudku vysporiadal s jeho námietkou týkajúcou sa príslušnosti prvostupňového súdu, ktorú najvyšší súd považoval za bezpredmetnú. Podľa sťažovateľa špecializovaný súd a aj

najvyšší súd uplatňovali § 14 a § 18 Trestného poriadku v rozpore s úpravou Trestného poriadku. Obidva súdy totiž konštatovali súvislosť medzi zločinom vraždy (██████████, pozn.), ktorý pôvodne riešil Okresný súd Bratislava I a následne Krajský súd v Bratislave, so zločinom návodu na krivú výpoveď (t. j. trestným činom, za ktorý bol sťažovateľ odsúdený, pozn.), pričom podľa sťažovateľa medzi týmito skutkami neexistuje žiadna vecná súvislosť. Sťažovateľ teda namietal, že neexistuje jedna zo základných podmienok na vykonanie obligatórneho spoločného konania na špecializovanom súde podľa § 14 písm. l) Trestného poriadku [ide tu zrejme o obligatórne spoločné konanie o vecne súvisiacich trestných činoch jedného obvineného, kde aspoň jeden z týchto trestných činov je v pôsobnosti špecializovaného súdu – ako stanovuje § 14 písm. n) Trestného poriadku, pozn.]. Podľa sťažovateľa boli preto prvostupňový rozsudok špecializovaného súdu, ako aj napadnutý rozsudok najvyššieho súdu vydané nepríslušnými súdmi.

6. Okrem toho sťažovateľ považoval aj závery oboch nepríslušných súdov o jeho vine z hľadiska skutkových zistení za arbitrárne a nepodložené vykonanými dôkazmi. Skutkové závery v predmetnom trestnom konaní vo vzťahu k jeho vine sú totiž podľa neho zjavnými skutkovými omylmi. Sťažovateľ rozhodne odmieta, že by výpoveď ██████████ bola v pôvodnom konaní rozhodujúcim faktorom pre oslobodenie ██████████ mladšieho, a teda jej výpoveď nemôže mať za následok ani posúdenie návodu na jej krivú výpoveď podľa § 346 ods. 4 Trestného zákona. Odôvodnenie napadnutého rozsudku týkajúce sa kvalifikácie skutku ako zločinu návodu na krivú výpoveď nespĺňa požiadavky právnej úpravy, čo má podľa sťažovateľa za následok arbitrárnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. V rozhodnutiach oboch stupňov súdov sa síce riešia otázky vierohodnosti svedkov „kajúcnikov“ a konštatuje sa, že sa na takéto výpovede kladú zvýšené nároky na ich posudzovanie hodnovernosti, avšak výpoveď svedkyne ██████████ proti nemu je podľa sťažovateľa vyhodnotená v rozpore so všetkými zásadami hodnotenia dôkazov, pretože ona za ňou spáchaný skutok dostáva úplnú beztrestnosť a sťažovateľ ako návodca je odsúdený. Najvyšší súd totiž v napadnutom rozsudku uviedol, že nie je v jeho pôsobnosti rozhodovať o tom, proti komu bude vznesené obvinenie, a preto sa k námietke nestíhania ██████████ nevyjadril. Sťažovateľ v tomto kontexte poukázal aj na závery rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Adamčo proti Slovenskej republike z 12. novembra 2019 (číslo sťažnosti 45084/14), kde ESLP výslovne vytkol nedostatočnosť preskúmania hodnovernosti výpovede svedka, ktorému bola poskytnutá prakticky beztrestnosť za ním spáchaný trestný skutok, čo je podľa sťažovateľa rovnaká situácia ako v jeho prípade.

7. Pre už uvedené dôvody sťažovateľ videl v napadnutom rozsudku najvyššieho súdu porušenie čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 a 2 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie čl. 6 a 13 dohovoru.

8. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti neuviedol, prečo nepodal vo svojej trestnej veci dovolanie, ale iba bez bližšieho vysvetlenia konštatoval, že podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolací súd nie je oprávnený skúmať a meniť skutkový stav, čo vylučuje kontrolu zjavne mylných a arbitrárnych skutkových záverov odvolacieho súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 dohovoru) v spojení s princípom právneho štátu (čl. 1 a 2 ods. 2 ústavy), právo na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy) a právo na účinný opravný prostriedok (čl. 13 dohovoru) napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu.

10. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

11. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

12. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie týchto práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

13. Ústavný súd dožiadaním v informačnej kancelárii Špecializovaného trestného súdu, pracoviska Banská Bystrica zistil, že k 28. novembru 2023 sťažovateľ nepodal v predmetnej trestnej veci dovolanie (dovolanie podal iba jeden z jeho spoluobvinených, a to konkrétne [REDAKOVANÉ] mladší, pozn.).

14. Poukazujúc na obsah námietok a argumentov obsiahnutých v ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že argumentačná línia sťažovateľa o tom, že vo veci rozhodovali nepríslušné súdy (zhrnutá v bode 5 odôvodnenia tohto uznesenia) celkom zjavne reflektuje dovolací dôvod podľa

§ 371 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku (t. j. vo veci rozhodol nepríslušný súd, pozn.). Uvedenú okolnosť žiadnym spôsobom nespochybňuje ani správne tvrdenie sťažovateľa, že dovolací súd nie je oprávnený skúmať a meniť zistený skutkový stav. Ústavný súd preto konštatuje, že ešte pred podaním ústavnej sťažnosti sa mal sťažovateľ so svojimi námietkami obrátiť na dovolací súd. Posúdenie, či sa sťažovateľ pokúsi podriadiť svoju zvyšnú argumentáciu (ako bola uvedená v bode 6 odôvodnenia tohto uznesenia) pod niektoré z ostatných dovolacích dôvodov, už ústavný súd ponecháva na posúdení a kompetencii sťažovateľa, resp. jeho právnej zástupkyne.

15. Ústavný súd pripomína, že nie je jeho kompetenciou ako nezávislého orgánu ochrany ústavnosti predpovedať rozhodnutie najvyššieho súdu týkajúce sa dovolania sťažovateľa vo vzťahu k jeho prípustnosti, resp. neprípustnosti (o tom v konečnom dôsledku môže rozhodnúť iba najvyšší súd v dovolacom konaní, pozn.). Využitie všetkých prípustných opravných prostriedkov je však v súlade s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde jednou zo základných podmienok, ktorých splnenie je nevyhnutné pre prípadný zásah zo strany ústavného súdu.

16. K otázke konkurencie dovolania a ústavnej sťažnosti zaujal ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane právny názor, ktorý bol do dôsledkov vysvetlený v uznesení ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 404/2022 zo 6. septembra 2022 (schválený plénom ústavného súdu ako právna veta za rok 2022) v znení: I. Nie každé rozhodnutie o mimoriadnom opravnom prostriedku spôsobuje zachovanie zákonnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, zohľadňujúc predovšetkým subsidiaritu konania o ústavných sťažnostiach, preto posledná veta § 124 zákona o ústavnom súde o zachovaní tejto lehoty je určená na to, aby sťažovateľ v ústavnej sťažnosti mohol uplatniť námietky neuplatniteľné v mimoriadnom opravnom prostriedku. Ak by rozhodnutie o dovolaní bolo negatívne, má sťažovateľ pri zachovaní princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možnosť napadnúť ústavnou sťažnosťou rozhodnutie dovolacieho súdu. Pokiaľ ide o námietky proti dovolaním napadnutému rozhodnutiu, ktoré nebolo možné uplatniť v dovolacom konaní, je možné ich potom uplatniť súčasne, ale až v ústavnej sťažnosti. Lehota na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (začína plynúť podľa § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde). II. V prípade podania dovolania (iného opravného prostriedku) a súčasne, resp. pred rozhodnutím v tomto opravnom konaní aj ústavnej sťažnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie; to nebráni postupu podľa druhého odseku bodu I (obdobne IV. ÚS 471/2022, IV. ÚS 534/2022, IV. ÚS 24/2023).

17. Sťažovateľ tiež netvrdil (tým menej preukazoval), že dovolanie nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a preto zo strany ústavného súdu neprichádza do úvahy ani prípadný postup podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

18. Ústavný súd teda konštatuje, že ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hrozacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani

nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

19. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu del'by moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

20. Samotná skutočnosť, že sťažovateľ môže podať dovolanie, v tomto momente teda vylučuje, aby sa ústavný súd meritórne zaoberal argumentáciou sťažovateľa uvedenou v jeho ústavnej sťažnosti. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom v situácii, keď nevyužil právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý mu zákon účinne poskytuje, t. j. nepodal dovolanie, hoci ho podať mohol, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Skutočnosť, že sťažovateľ nevyužil účinný zákonný opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii, tak zakladá neprípustnosť jeho ústavnej sťažnosti.

21. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti a závery ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej neprípustnosti.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ako ich špecifikoval v petite svojej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu